

DELA VSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica
Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.
Nefrankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane petinast enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 72

Sreda, 11. septembra 1935

Leto X

Izpremema ustave v Švici odklonjena

Reakcija proti demokraciji je pogorela

Švicarska reakcija je že leto dni pripravljala napad na švicarsko demokratsko ustavo. Akcijo za plebiscit so uvedle desničarske meščanske stranke in v nedelje, dne 8. t. m. se je ta plebiscit izvršil, ki je pa reakcijo jako poparil. Namen reakcije je bil uvedba korporacijskega sistema. S tem bi izgubila demokracija ves pomen in tudi nemški, francoski in italijanski kantoni svojo sedanjo avtonomijo, ker bi se prenesla oblast na kapitaliste cele dežele.

Švicarska ustava je jako stara, če ne najstarejša. Leta 1291. so se zvezali kantoni Uri, Schwyz in Unterwalden, ki tvorijo še danes jedro švicarske zvezne republike. Polagoma so se tej zvezi pridružili še drugi kantoni, in l. 1848. se je Švica s 23 kantoni (avtonomističnimi) konstituirala kot zvezna republika. Načelni temelji ustave iz trinajstega stoletja so pa še danes v veljavi.

Za izprembo ustave so pri tem plebiscitu glasovali katoliški konservativci, del kmetiške stranke, zahodni švicarski (italijanski) federalisti in nemška nacistična fronta. Vsa reakcija je torej glasovala za odpravo demokracije in svobode sedanjih kantonskih samouprav.

Prebivalstvo Švice je ta reakcijski napad zavrnilo z ogromno večino. Po vseh kantoni so prijatelji demokracije nastopili častno, zlasti pa v bazelskem, cirihškem, šafhauskem, argavskem in šentgalenskem. Proti izprembi ustave v navedenem zmislu so glasovali socialni demokrati vseh treh narodnosti, nemški radikalni demokrati in večina kmetiške stranke.

Odločevalen vpliv v plebiscitu je imela socialna demokracija, ki nastopa vedno in povsod kot zaščitnica politične demokracije proti vsakršni kapitalistični diktaturi, ki jo zahtevata klerikalni in fašistični kapitalizem.

Socializacija v Islandiji

Delo socialnih demokratov v koalicijski vladi.

Na severu Evrope na otoku Islandiji imajo že 13 mesecev koalicijsko vlado socialnih demokratov in napredne stranke. Pod vodstvom socialnih demokratov je ta vlada napravila vrsto načrtnogospodarskih ukrepov. Odbor za sestavo načrta za štiriletno pospeševanje gospodarstva, v katerem je večina socialnih demokratov, je deloma že izvršil svojo nalogo. Znesek za javna dela je bil zvišan za sto odstotkov, subvencionirajo se gradbe cest, pristanišč in hiš. Zaloge pridelkov so pod centralno kontrolo in upravo. Urejeno je bilo mesno in mlečno vprašanje, cene v trgovinah na drobno znižane, produkcijske cene zvišane. Socialnopolitične reforme se bodo izvedle po zgledih v Švedski in Danski. Porotniška sodišča so bila modernizirana in rojstva zakonito urejena. V celoti torej se socialistični ministri trudijo, da v svojem področju uveljavljajo sklepe delavske stranke in so v teh naporih dosegli jako lepe uspehe za delavce, kmete in obrtnike.

Širite naš list!

Angleške strokovne organizacije

za sankcije v afriškem sporu

Na kongresu angleških delavskih strokovnih organizacij je bila po živahni razpravi sprejeta z dva in pol milijona glasov (proti 177.000) resolucija, ki se izreka za sistem kolektivnega miru v področju Društva narodov in odobrava politiko, ki jo je kongres zavzel v italijansko-abisinskem sporu.

V zaključnem govoru o resoluciji je Citrine izjavil:

Litvinov o afriškem sporu

Na seji Društva narodov je izjavil Litvinov v bistvu naslednje:

Litvinov obžaluje, da konferenca treh velesil v Parizu ni uspela. Naglašja simpatije in spoštovanje, ki ju goji sovjetska Unija v sporu se nahajajočo deželo (Italijo) že deset let ter želi, da bi se desetletni dobri odnosi in prijateljstvo nadaljevali. Sedanji spor vsebuje največje nevarnosti za vse mednarodno življenje in zlasti za Društvo narodov.

Litvinov se ne more pridružiti stališču italijanskega zastopnika, ki ga je predlagal Društvo narodov. Italija zahteva, da Društvo narodov opusti brigo za italijansko-abisinski spor. Gre za grožnjo z napadom, ki se je ne da tajiti, marveč jo je italijanski zastopnik sam potrdil. Tak napad bi pomenil flagrantno kršitev, da, popolno razkrojenje statuta Društva narodov ter bi tvoril za bodočnost nevaren precedenčni slučaj. Vsaka vojna je san predidode vojne in rodi nove vojne v bodočnosti.

Načelo nedeljivosti miru se na našo radost bolj in bolj uveljavlja. Tudi ni primerno utemeljevati vojaške operacije z notranjimi razmerami kake dežele. Razumljivo, da ne bo nihče simpatiziral z razmerami v Abesiniji, kakršne opisuje italijanska spomenica, toda članov Društva narodov ne sme nič zavesti, da bi presojali stvar po notranjepolitičnih razmerah, po njih plemenu ali barvi politiki ali tudi po njih kulturni stopnji. Vse dežele imajo nedotakljivo pravico do neodvisnosti in nedotakljivosti.

Zbujenje kolonijalnih narodov

Italijani so poizkušali napraviti razdor med abesinskimi plemeni. Poizkus pa je imel nasprotni uspeh. Dežela je danes enotna kakor še nikdar. Muslimani so popolnoma složni s krščanskimi kopti v tem, da je treba deželo braniti pred italijansko invazijo.

Toda Abesinijo hočejo braniti ne le abesinski muslimani, ampak tudi Arabci. Stalno prihajajo v Addis Abebo skupine Arabcev iz britskih kolonij in belgijskega Konga ter se prostovoljno javljajo v vojski »cesarja cesarjev«.

Škandinavske dežele so zagrožile, da izstopijo iz Društva narodov, če pride do vojne in se ne doseže

»Če odklonite to resolucijo, se bo razlagalo tako, da vzpodbujate britsko vlado k temu, da se izogne odgovornosti. Uveljavljanje sankcij lahko pomeni vojno, nimamo pa drugega izhoda.«

Resolucija zahteva sankcije, to je: kaznovanje one države, ki ne bi hotela podpirati politike miru. Sankcije naj bi izvajalo Društvo narodov z bojkotom ali vojno silo članic Društva narodov.

Za vojaški postopek ni nikakršne druge opravičbe kakor obramba v sili.

Litvinov je končno omenjal Kelloggov pakt in zahteval, da naj Društvo narodov ne opusti nobenih naporov in ukrepov, ki bi utegnili preprečiti oboroženi spopad.

Izvoljena je bila komisija (Anglija, Francija, Španija, Poljska in Turčija), da poizkuša doseči svoboden sporazum z Italijo. Rusija se ni hotela udeležiti v komisiji, proti Angliji in Franciji pa je protestirala Italija. Ker je italijanski zastopnik zapustil sejo, bo Društvo narodov poiskalo nove možnosti sporazuma.

Ko je govoril abesinski zastopnik prof. Jozé, je italijanska delegacija zapustila sejno dvorano, češ, da Italija nima nobene zveze z abesinskim odgovarjanjem.

Anglija in Francija sta predlagali Italiji, da se abesinsko redarstvo internacionalizira, toda italijanski zastopnik je predlog odklonil.

Izvolila se je še petčlanska komisija (Anglija, Francija, Španija, Poljska in Turčija), da še poizkuša doseči sporazum z Italijo. Italija članice Anglije in Francije odklanja. Komisija pa je izbrala sedemčlanski odsek, ki naj izvrši poizkus, oziroma poizvedbe na širši podlagi.

Italija silno otežkoča položaj v Društvo narodov, izgovarja pa se, da so druge države dobile z mirom kolonije, Italija pa ne.

Italijanski podaniki v kolonijah

Po vestih iz Addis Abebe je pribežalo v Abesinijo okoli 12.000 domačinov iz italijanske Somalije z orožjem in vojno opremo, da se vojskujejo na strani abesinskega cesarja.

Uradni abesinski krogi teh vesti ne potrjujejo niti ne preklicujejo. Vsekakor pa je verjetno, da je v zadnjih mesecih prešlo iz italijanske Eritreje in Somalije na abesinsko ozemlje okoli 15.000 domačinov, ki se nameravajo boriti z Abesinci proti Italiji.

pred Društvom narodov ali izven njega sporazum v italijansko-abisinskem sporu.

Za življenje se bojujemo

Nad dve leti že vodimo živahno borbo za uzakonitev zakona o minimalnih mezdah. Nad dve leti že pišemo o tem in dokazujemo statistično ugotovljeno dejstvo, da so delavske mezde padle tako nizko, da je eksistenca delavstva v skrajni nevarnosti, da se ga loteva degeneracija ter da slaba prehrana množic naših delavcev ne ogroža samo njih življenje, marveč tudi narodno gospodarstvo in družbo, katere so obenem važni sestavni deli.

Bivši minister socialne politike g. Pucelj je obetal, da bo predložil narodni skupščini načrt zakona o minimalnih plačah. Stara narodna skupščina, v kateri je Pucelj dal tako izjavo, je odšla ter prišla nova po zadnjih minulih volitvah. Ta nova skupščina ima nalogo, da izvrši to, kar stara ni izvršila. Delavstvu je bila dana obljuba, da se sprejme zakon o minimalnih plačah. Delavstvo čaka na izpolnitev te obljube. Ta obljuba je obvezna ne glede na to, kaktera vlada jo je izrekla.

Ob pričakovanju, da bo zakon o minimalnih plačah uveljavljen, pa je zopet preplaval val draginje naša mesta. Naše plače so pod navalom draginje še manj sposobne za vzdrževanje primerne življenja. Naravno je, da so delavci vsled tega bili še bolj prisiljeni, postaviti se v bran. Toda vse to, kar so si delavci v posameznih podjetjih to leto priborili na izboljšanju plač, stvarno ne pomeni nikakršnega povišanja plač, nego samo vzdržanje življenjskega nivoja ob težkih bojih na prejšnjem nivoju, ki je bil mnogo prenizek in ki je ubijal eksistenco delavstva v temlju.

Delavski boji, izraženi v celi vrsti ustavitve dela, so torej samo izraz skrajno neznosnih materialnih razmer, v katerih delavci žive. Temeljno vprašanje s temi borbami še ni rešeno. Plače realno niso zvišane. Zakon o minimalnih mezdah torej ni postal nepotreben, nego so prav zadnje številne delavske borbe dokazale, kako nujno je potreben tak zakon. Vsak pojav, ki se odigrava v javnem življenju, mora zbuditi pozornost pri ljudeh, ki se nazivajo politiki in državniki. In delavsko ustavljanje dela, ki ga preživljamo, predstavlja, o tem ni dvoma, jako važen pojav. Ta pojav zahteva pravo zdravlilo. In zdravlilo, četudi morda začasno in delno, je sprejem zakona o minimalnih plačah, ki ga zopet in zopet zahtevamo.

Poljsko delovno ljudstvo bojkotira volitve

Polom poljske reakcije

Poljska reakcija si je izmislila nov volilni red, ki dopušča postavljanje samo vladinih kandidatov. Te kandidate so postavili posebni volilni moštje, vlada pa je pozvala ljudstvo, da 8. septembra zanje glasuje. Ljudstvo je kljub vsemu nasilju odgovorilo na poziv vlade z volilno abstinenco. Udeležba je bila smešno nizka, saj je dosegla v Varšavi po uradnih poročilih samo 30 odstotkov vpisanih volilcev. Tudi na deželi ni bilo boljše.

Škandinavske dežele za mir

Dr. Živko Topalovič

Obnova samostojnega delavskega političnega pokreta

(Konec.)

Ameriško delavstvo ni imelo svojega samostojnega političnega gibanja, vsaj ne v resni obliki. Ali, ko je izbruhnila kriza z desetimi milijoni brezposelnih, ko so se vse vrste samopomoči izkazale malovredne, tedaj je milijonskim masam postalo jasno, da ni drugega izhoda, kakor izhod potom politike, ki edini more pomoči. Kaj so pa tudi mogle pomagati samo sindikalne organizacije, katerih članstvo je ostalo brez posla, katerih fondi so bili v nekaj tednih porabljeni? Velika gospodarska in socialna vprašanja, ki se tičejo življenjskega obstanka milijonov ljudi, more reševati samo vsa narodna skupnost, ki uporabi za to vsa materialna bogastva in vso proizvodnjo na ozemlju gotove države. A to se lahko doseže samo potom politike, potem razvijanja vpliva na vrhovno organizacijo današnje družbe, na državo. To, kar sta ob početkih ustvarjanja modernega socializma naša teoretika Marks in Engels trdila: da je gospodarska organizacija in gospodarska borba nezadostna, da bi mogla reševati temeljna socialna vprašanja, temveč da mora biti izpopolnjena s politično akcijo, ki naj stremi za ustvarjanjem vpliva in za dobivanjem oblasti v državi, to se je danes potrdilo in izkazalo popolnoma jasno v praktičnih izkušnjah naroda. In zaradi tega so se ameriški delavci pod silo razmer naglo politizirali in se zbrali okrog voditelja propadajočih srednjih stanov, Roosevelta, ki so ga dvignili do oblasti, da bi na ta način rešili pred velekapitalom svobodo organiziranja in borbe, kakor tudi precej milijard dolarjev za brezposelne in za oživitve gospodarstva. Druga stvar je, ali je ameriško delavstvo izbralo pravo pot, ko se ni samostojno politično organiziralo, temveč je šlo po poti podpiranja meščanske demokracije. Nedvomno dejstvo je vsekakor, da je politična akcija ameriškega delavstva takšna, kakršna je v tej državi kapitalističnega absolutizma edina mogla prinesiti delavcem stvarnih koristi in preprečiti najstrašnejšo katastrofo, ki jim je grozila.

Ni nikaka slučajnost, da je močni politični vpliv angleške delavske stranke popolnoma preprečil nazadovanje delavskih mezd na Angleškem in da je zagotovila brezposelnim podporo, kakršne bi si mnogi zaposleni delavci po Evropi želeli kot plače za svoje težko in mučno delo.

Nedvomno dejstvo je, da je delavstvo v škandinavskih deželah onemogočilo nazadovanje mezd in je odvrnilo vse druge posledice krize, ko je v zavezništvu z malim kmetstvom, ravno za časa krize, spravilo na upravo države socialistične vlade. Široka politična demokracija v Franciji in v Švici je istotako omogočila delavcem,

da v času krize obdrže svoje mezde na potrebni višini in da celo znatno izboljšajo socialno zakonodajo.

Nasproti temu pa vidimo strašni padec splošnega življenjskega standarda delavskega razreda v državah brez politične svobode in brez delavskega političnega vpliva.

Kdor hoče danes v naši državi voditi delavsko politiko kakršne koli vrste, mora začeti pri temeljnem dognanju, da je za njen uspeh

najprej in edino potrebno ustvariti in dvigniti politični vpliv delavskega razreda v tej državi.

Vse socialno-politične ustanove kot take morajo ostati samo prazne firme, če za njimi ne stoji močan delavski razredni, v prvi vrsti politični pokret.

Da se pa do tega pride, si moramo biti v dveh stvareh na jasnem: da brez stikov s proletariziranimi sloji mest in podeželja, ki so postali najemni delavci ali ki na kak drug način istotako trpe pod pritiskom kapitalizma, čeprav so samostojni proizvajalci, brez stikov torej z malomeščanstvom, inteligenco, svobodnimi poklici, a zlasti brez stikov s kmečkim prebivalstvom, delavski razred kot tak v tej državi ne more doseči resnega političnega vpliva. Navedenim slojem mora biti odprt vstop v stranko, stranka pa mora pri svojih akcijah upoštevati njihove posebne ekonomske interese in v vsej svoji dejavnosti mora stranka do največje možnosti spraviti v sklad interese najemnega delavstva tudi z obrambo pravic za življenjski obstoj vseh teh nenajemnih, samostojnih delavcev. Druga važna resnica je, da moramo podvzemati vse, da obvladamo razkolništvo, da likvidiramo sekte, ki bi na temelju drugačnega pojmovanja tega, kako bi bilo treba osvajati politično oblast v državi, ali kako bi bilo treba vladati po osvojitvi oblasti, ali kako bi bilo treba urediti bodočo socialistično družbo, razbijali danes neko politično skupnost z ozkim akcijskim programom, ki bi v glavnem obsegal samo najosnovnejše in najbolj občutljive potrebe siromašnih delovnih množic mest in podeželja.

Te osnovne misli so vodile naše sodruge, ki so se iz raznih krajev države sestali ob priliki zleta slovenske »Svobode« v Celju. Na teh temeljih je bila soglasno sprejeta celjska resolucija, ki bo ostala velike važnosti za bodoči razvoj socializma v Jugoslaviji. Ta resolucija poziva k odstranitvi razcepov v akciji, k ustvarjanju edine velike borbene socialistične skupnosti delovnega ljudstva, k akciji, ki postavlja na prvo mesto vrsto vprašanj, pri katerih res ne more biti različnih naziranj. Veliko odgovornost bi morali prevzeti oni, ki bi pri tem ovirali uspešno delovanje.

Rudarji so leški rudnik kupili

Že dolgo vrsto let se je govorilo, da bo leški rudnik ustavljen zaradi izčrpanosti premogovne plasti. In česar se je vsa okolica bala, najbolj pa prizadeti rudarji sami, se je letos v mesecu februarju zgodilo. Podjetje je na kratko izjavilo, da je vsled neuspeha v iskanju novih slojev premoga primorano prenehati z obratovanjem in odpustiti vse delavstvo. S tem bi bila zapečaten usoda najstarejšega rudnika v Sloveniji.

Pri vsem tem je tu ostalo delavstvo brez posla, brez zaslužka in brez vsakih sredstev za preživljanje, kateremu pa je podjetje še dolgovalo na neizplačanih mezdah znesek Din 264.967. V tej stiski so si rudarji na inicijativno Delavske zbornice in Zveze rudarjev Jugoslavije ustanovili lastno zadrugo pod imenom »Rudarska zajednica«, h kateri so pristopili

vsi rudarji, ki imajo pri podjetju kakor terjatev. Ta zajednica se je trudila najprej, da se je rudarjem izposlovala pravica, da smejo sami črpati ostanke premogovnih plošč. Pri tem delu ima danes zaposlitev zopet 73 rudarjev.

Na drugi strani pa je »Rudarska zajednica« pognala podjetje na dražbo, ker je obstojala nevarnost, da s 1. septembrom t. l. izgubi prvenstvo delavske mezde. Na tej dražbi, ki se je vršila v Ljubljani dne 31. avgusta t. l., se je res posrečilo »Rudarski zajednici«, da je vso montansko posest rudnika združila za znesek Din 130.000. S tem so postali rudarji sami lastniki te zapuščine in si pridobili pravico iskanja novih slojev ter rešili svoje ogrožene mezde. V tem novem položaju jim želimo mnogo sreče!

Veliko zborovanje v Starem trgu pri Ložu

Za ustanovitev Socialistične zveze delovnega ljudstva

V nedeljo, dne 8. septembra t. l. se je vršilo v Starem trgu pri Ložu veliko politično zborovanje, na katerem se je razpravljalo o potrebi ustanovitve politične stranke Socialistične zveze delovnega ljudstva. Da je delovno ljudstvo našega kraja želelo tega zborovanja, pričla udeležba, ki je bila naravnost presenetljiva. Kljub vsem nasprotstvom in blatenju proti marksizmu, je delovno ljudstvo sledilo vabilu na to politično zborovanje. Iz daljših vasi so se odzvali kmetje, delavci in mali obrtniki, ki so navdušeno sprejeli poročila, da se bo osnovala politična stranka, potem katere naj si delovno ljudstvo pribori to, kar mu pripada.

Zborovanje je otvoril s. Ravšelj Jakob kot sklicatelj, socialno politiko je razložil s. Bricelj, politično pa s. Sedej Lojze. Nad dvesto mož in fantov je sledilo referatom, vsi so bili enodušni ter so pozdravili idejo združitve delavce, kmetov in malih obrtnikov v enotno organizacijo delovnega ljudstva.

Iz vsakega otroka vojak!

Nemška učiteljska organizacija v službi »miru«.

Tako hočejo v Nemčiji. Uradno glasilo učiteljske organizacije piše:

»Učitelji in nemški častniki morajo delati skupaj in stremeti za enakim ciljem: od temena do podplatov oborožen narod. Vsak učitelj mora biti ponosen, da postanejo njegovi učenci prvovrstni vojaki. V Nemčiji ni prostora za učitelje, ki nimajo vojaškega duha.«

List govori potem o neomahljivi veri v moč in misijo nemškega ljudstva ter pravi, ta vera mora biti tako globoka, kakor krščanski nauk. »Nemškemu ljudstvu služiti, vede k bogu!«

Tudi v Nemčiji govore o miru. Kaj v resnici hočejo, pove gornja pisava.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Ženska volilna pravica

Dr. Vlado Maček pravi, da je bivša hrvaška kmetiška stranka že pred tridesetimi leti zahtevala žensko volilno pravico. Glasovalne pravice žene tudi ni treba omejevat.

Aca Stanojević je rekel, da ne mara misliti o tem. Angleška žena je potrebovala celo dobo boja, da je dosegla glasovalno pravico. Aca je vsaj odkrit.

Jovan Jovanović pravi, da je treba dati žensko volilno pravico. Volilno pravico pa bi bilo treba kategorizirati in najprej nekoliko omejiti; dati jo le za občine in šele s 30. letom kakor na Angleškem. Pozneje enako. Ženske volilne pravice pa le še ni.

Našli so se. Nekateri jugoslovanski politiki, ki so obogateli v zlati dobi minulih dni, se silno navdušujejo za »nacionalizem« ali de facto za fašizem. Niso bili edini, kakor vemo, a sedaj so se našli: dr. A. Kramer, dr. Marušič, Jevtić in Pof-pof, tak ali tak!

B. Traven, Bombaž

I. Knjiga

Prevaža Talpa

12

7

Jedli smo torej jajca. Toda jajca so se maščevala: žrla so nas. Žrla so tako požrešno našo mezdo, da bi nihče ne mogel doseči svojega namena, bodisi novo srajco, nove hlače ali pa vozni listek do mesta, kjer bi našel boljše delo.

Tudi Sam Woe je bil Abrahamu dolžan že prav čedno vsotico, čeprav se njegovim rojakom prav po krivici očita, da si rajši odgrizne prst, kakor da bi trosili denar za kaj nepotrebnega. Mislim pa, da mu je bilo pri vsakem jajcu, ki ga je pojedel, vendarle žal, da ni bil on liferant.

Tako sta minila še dva tedna. Če ju primerjamo s prvim tednom, smo živeli sedaj v pravcatem izobilju. Temu so bila kriva jajca in temu je bila kriva noč, ki je v njej pet ur lilo kakor iz škafe in nas je preskrbela tako z vodo, da smo se z njo prav po knežje napajali.

Seveda je pomenjal ta dež pol dneva izgube na mezdi. Zjutraj je bilo polje tako ilovnato in blatno, da smo komaj vlačili noge iz njega. Delati smo mogli šele proti poldnevu, ko je sonce strdilo skorjo. Ko smo dobili tretjo mezdo, smo spoznali, da ne bomo mogli živeti z denarjem, ki smo ga zaslužili. Ko bo žetev minila, bomo imeli komaj

dvetedensko mezdo v rokah. Preden bi prispeli do naslednjega mesta in našli tam delo, bi nam ostalo prav toliko, kakor bi ne delali trdo šest tednov, vsak teden po sedem dni v tropski pripeki od sončnega vzhoda pa skoroda do sončnega zahoda in sicer vključno jajcem ob najpreprostejši hrani. Kajti razen za hrano in za nekoliko tobaka nismo ničesar izdajali. Saj pa tudi ni bilo priložnosti za to. Najbližja gostilna, kjer se je dobilo pivo in žganje in kjer si lahko igral, je bila tri ure oddaljena.

»Prekleta jajca so kriva, da smo zastoj garali!« je rekel Antonio, ko smo sedeli zvečer pri ognju in razmišljali o svojem položaju.

»Toda saj jih nam vendar ni bilo treba kupovati,« sem omenil, »saj nam jih Abraham ni vsiljeval. Lahko bi jih hranil in jih v nedeljo prodal v trgovini.«

Ta hip se je Abraham povrnil z večernega nakupovanja koruze. Vrgel je vrečo na tla in rekel: »O čem pa govorite? Morda celo o jajcih? Saj sem jih vam pošteno prodajal in vsako je bilo sveže, potem smem pač zahtevati pošteno denar, ali ne, fellers? Ni res?«

»O tem, da bi ne marali plačati, ni nihče govoril; če ne veste, o čem je bil govor, imejte rajši gobec zaprt,« sem rekel.

»Ne,« je dejal Antonio, »govorili smo o tem, da bomo tu vse tedne zastoj garali, če ne nehamo z razkošjem.«

»Kaj, to imenujete razkošje?« je Abraham ogorčeno vzkliknil. »Kaj, ali hočete mar kot skeleti tekati okoli, ko bo žetve konec? Zaradi mene, jajca tudi drugje lahko prodam. Torej, sedaj mi pa plačajte! Antonio, vi imate —«

To me ni pa kar nič zanimalo, koliko jih je vsak imel in koliko je moral vsak plačati. Poravnal sem pri Abrahamu račun in odšel v stanišče spat. Ko sem šel tja, sem še slišal, kako sta se Charley in Abraham sprla. Veliki zamorec je trdil, da mu je Abraham tri jajca preveč zaračunal, Abraham pa mu je oporekal in zahteval, da mu vse povrne. Ko sta se nekaj časa prepirala, je moral Charley priznati, da se je zmotil in da ima Abraham prav. V vsem, kar se je neposredno tikalo kupčije, je bil Abraham brezpogojno pošten.

Tisti večer sem sklenil, preden sem zaspal, da se bom skušal v naslednjem tednu pretolči brez jajce.

Ko sem se naslednje jutro bližal ognju, sem že slišal, kako je Antonio kričal: »Kje pa imaš danes jajca, ti srakastočni yank? Daj mi jih pet.«

Abraham je prešteval jajca, ki jih je zbral v košarah, s tolikšno resnostjo in skrbljivostjo, kakor bi jih res šele prvič imel v rokah in kakor bi že sinoči ne vedel, koliko jajc bodo kokoši ponoči znesle. Delal se je, kakor bi Antonijevih besed ne bil slišal.

(Dalje prihodnjič.)

Doma in po svetu

Klubi v narodni skupščini se množe kakor gobe po dežju. Tako razcepljena skupščina, čeprav je bila izvoljena pod izrednimi razmerami in po posebnem volilnem redu, ki bistveno pretežira večinsko kandidatorno listo, bo težko sposobna za pozitivno delo. Nujno je torej, da se napravi nov volilni zakon v demokratičnem smislu in razpiše volitve, ker bodo sicer imele utrjene kaotične politične razmere prevelik vpliv na izid novih volitev.

Član upravnega odbora Državne hipotekarne banke g. Adolf Ribnikar je bil razrešen. Na njegovo mesto je bil imenovan Hrvat bivši minister dr. Stjepan Barić.

Referent za osnovne šole v dravski banovini je postal v ministrstvu prosvete Fran Erjavec, ki je bil v zadnjem času učitelj v Vučitrnu. Novi referent je znani publicist.

Nezgode v rudnikih v Jugoslaviji 1934. Po statistiki ministrstva za šume in rudnike je bilo lani smrtnih nezgod 179, težko ranjenih 320, lahko ranjenih 4900 rudarjev. Vzrok nesreč je večinoma neurejenost rudnikov.

Kongres narodnih manjšin, ki se je vršil zadnje dni v Ženevi, je sprejel tri resolucije: o položaju narodnih manjšin v avtoritativnih (fašističnih) državah; o pravici obdržati stara krajevna in osebna imena v materinem jeziku; o zaščiti manjšinskih pravic po Društvu narodov.

Obravnava proti morilec kralja Aleksandru. Dne 2. oktobra t. l. se prične v Marsejlu obravnava proti morilec kralja Aleksandra pred porotnim sodiščem v departementu Bouches du Rhone.

Volitve na Poljskem v parlament so bile v nedeljo. Razumljivo je, da je po novem volilnem redu bilo izvoljenih vseh 208 poslancev režimovcev. Poljske volitve, ki so se vršile mirno, so zgled reakcije. V novem parlamentu več milijonov Nemcev sploh ni zastopanih, Ukrajincem je pa režim podaril 21 mandatov.

Proti protestni stavki na Poljskem zaradi volilnega reda. Na Poljskem so se vršile v nedeljo volitve v parlament po režimskem volilnem redu. Ob tej priliki so komunisti predlagali socialistom in ljudski stranki, da naj se priredi splošna protestna stavka. Obe stranki sta tako akcijo odklonili. Socialisti in ljudska stranka so že ob reformi volilnega zakona priredili mogočne proteste. Komunistov tedaj ni bilo z dušo pri akciji. Sedaj taka akcija nima pomena, pač pa je treba med narodom gojiti duha odpornosti proti grdi reakciji.

V Španiji se opazja zopet živahnije gibanje med levičarji, ki daje vladi mnogo opravka. Zdaj pa zdaj eksplodirajo na raznih krajih bombe. V nekem podzemskem skrivališču so našli velike množine orožja. Oblasti so pozaprele okrog tristo levičarskih voditeljev.

Zmaga stranke socialnega kredita v kanadski pokrajini Alberta. V pokrajini Alberti v Kanadi so zmagali pri volitvah pristaši stranke socialnega kredita. Voditelj je učitelj Viljem Aberhart, ki ni hotel kandidirati, pač pa je prevzel v vladi predsedstvo in prosveto. V prejšnjem parlamentu prej ni bilo niti enega člana sedanje nove vlade. Stranka pa je dobila sedaj 56 mandatov, 2 konservativci, 5 pa liberalci. Ko je kapital zvedel o zmagi, je jel bežati iz pokrajine, toda vlada je obljubila, da izpolni vse gospodarske obveze, da kapitaliste pomiri. Namen vlade je predvsem, da osigura vsakemu državljanu najmanj 25 dolarjev mesečnega dohodka. Nova vlada pravi, da bo poizkusila izvesti temeljite reforme z ozirom na socialne razmere v pokrajini. Koliko bo to mogoče in koliko je ta pokret iskren v svojih, deloma utopičnih načrtih, pokaže bližnja bodočnost. Nedvomno je pa, če bo imela vlada resno voljo, da bo svoj »utopizem«, kakor poizkus imenuje reakcija, prilagodila praktičnim potrebam ter v socialno družabnem pogledu lahko storila velik korak naprej.

IZ NAŠIH KRAJEV

Ljubljana

Vprašanje javne bolnice v Ljubljani

Nova ljubljanska bolnica ob Zaloški cesti je že precej stara. V vseh letih, odkar je zgrajena, je bila le malo razširjena, tako da danes ne ustreza niti po obsežnosti niti po ureditvi potrebam. Dvajset let že čuti vsa javnost nedostatke, ni pa inicijative in pripomoči, da bi se splošna bolnica razširila in izpopolnila. Pogostoma leže bolniki kar po hodnikih, mnogo bolnikov se pa zavrača, med katerimi so lahko taki, ki imajo pritrjeno bolezen, ali pa zaradi svojega socialnega ali družabnega položaja ne najdejo ob bolni nikjer zavetja. Bolnica je najpomembnejša higienska, a tudi socialna ustanova. Zato zasluži prav posebno pozornost javnosti, politikov in oblasti.

V pretesnih prostorih ljubljanske bolnice pogostoma ni prostora za bolnike, ki so nujno potrebni zdravniške nege. Prenatpanost ima pa še druge zle posledice. V prenatpani bolnici je večja umrljivost bolnikov, ker je nevarnost okužbe ali nezadostne nege bolnikov večja kakor v normalno zasedenih bolnicah. V prenatpanih bolnicah ni mogoča potrebna snaga in desinfekcija (razkuževanje), ki je za higijeno, še bolj pa za bolnico temeljni predpogoj, če hočemo, da bo imelo zdravljenje v vsakem oziru najboljši uspeh.

V javnih bolnicah je tudi treba dovolj zdravniškega in strežnega osebja, ki ima s to svojo službo primerno eksistenco.

Nedavno so izvajali zdravniški »praktikanti« v ljubljanski bolnici stavko. Zadrževali so, da se jim neplačano delo honorira. K temu bi pripomnili, da so javni zavodi, zlasti bolnice, dolžne dajati mladim zdravnikom priliko, da izpopolnijo svojo prakso v zavodih, kjer je največ prilike. In te je gotovo v bolnicah, kamor prihajajo vseli vrsti

bolniki v nego. Nadaljnji razlog je tudi, da je ogromnemu številu bolnikov treba nuditi pomoč čim prej in čim vestneje. Ob prenatpanosti bolnice in premajhnem številu zdravnikov se pa lahko dogaja, da bolnik, recimo ponesrečenec, pride na vrsto šele po dveh, treh ali več urah. Po tem času je efekt zdravniške pomoči lahko mnogo slabši, kakor bi bil, če bi se mu bila operacija ali drugačna zdravniška pomoč nudila takoj. Nezadostni zdravniški personal in nezadostni strežni personal ne nosita tukaj odgovornosti, marveč razmere: premalo prostora in premalo osebja.

Smešno bi bilo, če bi hotel kdo trditi, da zdravniki v bolnici niso dovolj zaposleni. Resnica pa je, da mora zdravnikom ob takih razmerah poiti veselje, ker imajo pred seboj toliko nepremagljivih težkoč. Še huje je z mladimi zdravniki, ki se idealno posvetijo zdravniškemu poklicu. Z veseljem vstopijo v prakso, večinoma izhajajo iz mizernih socialnih razmer. Toda za težko in odgovorno delo v bolnici ne dobe nobene odškodnine. Kako naj tak zdravnik ohrani svoj idealizem, ko ga takrat, ko se želi izpopolniti, ko dela, puste stradati?

Nemogoče je, da bi take razmere ugodno vplivale na njegovo dušo in njegov idealizem za zdravniški poklic. In vendar morajo iti med narod dobri, vestni in praktični zdravniki. Za to pa mora skrbeti zopet oblast.

Ljubljanska javna bolnica potrebuje torej temeljite izpopolnitve v vseh navedenih oziirih. Dolgoletna zahteva je tako akutna, da ne prenese več odlašanja brez velike škode, ki je že doslej ogromna.

Gospodje poslanci, ki se doslej za to vprašanje niso dovolj brigali, naj vsaj sedaj pokažejo nekaj dobre volje.

Maribor

Skupno zborovanje zasebnih nameščencev

V Mariboru obstoječe strokovne organizacije privatnih nameščencev sklicujejo za v petek, dne 13. septembra 1935 ob 20. uri v spodnji kazinski dvorani v Mariboru skupno zborovanje proti načrtu pravilnika k § 307 obrtnega zakona, po kateremu bi, če

bi bil sprejet, večina trgovskih in ostalih nameščencev izgubila že skoro 30 let obstoječe pravice do letnega dopusta, odpovednega roka, polne plače za časa bolovanja itd. — Zasebni nameščenci, vsi na shod!

Dekleta, ki imajo veselje do petja in plesa se sprejemajo v gledališki zbor. Prijave vsak dan od 9. do 12. ure in od 15. do 17. ure pri gledališki dnevni blagajni. Vaje se prične v najkrajšem času.

Tudi v Maribor pridejo 11. in 12. t. m. priznani arheologi (raziskovalci starin) iz raznih evropskih držav. Najprej obiščejo Ljubljano in izkopine na Vrhniki, zatem si bodo ogledali ptujske zgodovinske zanimivosti in v Mariboru bodo najbrž pod vodstvom prof. Baša obiskali tudi staro taborišče na Poštlah.

Pri Sv. Pankraciju na Kozjaku, zapadno od Sv. Duha, tik ob avstrijski meji, grade nov razgledni stolp, ki bo nudil krasen razgled po avstrijskem delu Štajerske, tja do Graza in preko Koralpe. Zidani temelji so že napravljeni, sedaj pride na vrsto še stolp, ki bo lesen. Les so darovali okoličani.

V Gradišču na Kobanskem (dohod od železniške postaje Brezno ob Dravi) grade novo ljudsko šolo, ki je v teh odročnih in zapuščenih krajih ob avstrijski meji bila že nujno potrebna.

Kozo so rešili, otroka pa pustili v ognju. Pri Ajdeniku v Stenbergu pri Polčanah je 6. t. m. ponoči izbruhnil požar. Domači so se pravočasno rešili na prosto. Domača hči se je spomnila koze, ki je ostala v gorčnem posloju in je planila po njo, pri tem pa ni opazila, da ji je sledil triletni sinček. Ko ga je pogrešila, so jo komaj zadržali, da ni še ona skočila v ogenj.

Celje

Za »cinkarniške« delavce velja obrtni zakon. Delavstvo Cinkarne d. d. v Celju se smatra za rudarske uslužbenke. Zanje velja torej isti predpis kot za rudarje. Cinkarna je vsled tega odklanjala svojim delavcem izplačilo mezde za čas bolezni z izgovorom, da za rudarje ne velja obrtni zakon, ki ima to določilo § 219, ampak le rudarski zakon. Ker pa v rudarskem zakonu ni določbe, da morejo dobiti rudarji mezdo v slučaju bolezni plačano za en teden, Cinkarna tudi ni hotela plačevati mezde v bolezni. Ko so delavci ponovno to zahtevali, je Cinkarna celo izjavila, da ji je tudi rudarsko glavarstvo pisalo, da za delavce Cinkarne ne velja obrtni zakon. Vse intervencije zastopnikov organizacije in delavskih zaupnikov so bile brezuspešne. Delavci pa so končno priredili predavanje s. dr. Reismanu o socialni zakonodaji in pri tem zvedeli, da je stališče Cinkarne in rudarskega glavarstva popolnoma neutemeljeno in da napačno tolmačijo obrtni zakon, če mislijo, da za rudarje ne velja. Ko so delavci slišali, da obrtni zakon ravno nasprotno čisto jasno določa, da velja tudi za rudarje vsa socialna zaščita iz obrtnega zakona za delavce, so to zopet predložili vodstvu tovarne. Pri Cinkarni pa so tudi nato izjavili, da bodo izplačali šele tedaj, če bo sodišče tako odločilo, in da naj torej delavci tožijo. Šele sedaj so se delavci odločili za sodno pot. Ko pa so bile tožbe enkrat vložene, je dobila tovarna končno vendarle pravičen pravni pouk in je tik pred razpravami vsem

tožečim delavcem izplačala mezdo za čas bolezni za vsa tri leta nazaj. Delavci so na ta način dobili okrog Din 13.000.— izplačanih za mezdo v času bolezni. S tem je zadeva razčiščena tudi za ostalo delavstvo v Cinkarni, ki sedaj priznava določila obrtnega zakona za svoje delavstvo in je upati, da bodo odslej delavci dobivali mezdo tudi v bolezni, če je sami ne zakrivijo in tudi vse druge pravice iz socialne zakonodaje. Delavstvo pa pri tem lepega uspehu ne sme pozabljati, da je doseglo ta krasni uspeh le potem svoje strokovne organizacije in pa »Delavske Politike«, ki je o vsem tem ponovno pisala. Bilo bi sramotno, če bi bil še en zaposlen delavec brez našega delavskega lista, »Delavske Politike«.

Hrastnik

Članski sestanek rudarjev. V soboto 14. t. m. se bo vršil članski sestanek strok. org. »Zveze rudarjev Jugoslavije« ob pol 4. uri popoldne. Ker je dnevni red jako važen, so vsi člani vabljeni. Dostop imajo tudi oni, ki namerajo vstopiti v organizacijo.

Rudarjem v premislek. Rudarjem so dobro v spominu posebno zadnji dve gladovni stavki, pa tudi druge iz prejšnjih let, ki jih je vpriporilo delavstvo v obrambo svojih pravic. Delavstvo, izzvano v take stavke, bije pač težak boj, ki je pa še toliko težji, če ni kompaktno in se najde med njimi kakšen podlež, ki namestu da pomaga sebi in drugim, postane »štrajkbrehler«. Kaj bi tedaj zaslužili oni, ki bi si upal takole v času stavke odkruniti in spraviti na dan le košček premoaga? In oni, ki bi ga razpečal in porabil? Vidite, nekaj sličnega se dogaja v grafični industriji. To delavstvo, ki je sicer silajno organizirano, kar naj služi posebno nam rudarjem za vzgled, je bilo vse izprto. Vendar pa so vsi meščanski dnevniki izhajali, četudi v manjši obliki in z nedostatkami, da ni bilo vredno, da se še imenuje časopis. Vse to časopisje so tiskali taki »štrajkbrehlerji«. Mnogi rudarji pa, namestu da odločno zavrnejo tak list, ga še pridno čitajo in drago plačujejo. Pa se najde še kdo, ki se še celo postavlja s tem, češ, kaj boste vi, ki čitate »tisto« »Delavsko Politiko«, ki samo čez gospodo »šimfa« pa »tiste« zakone razlaga, ki dajejo ljudem le potuho; jaz sem nekaj, ki čitam list, katerega bero gospodje in tiskajo stavkokazi! Vsi zavedni rudarji pometite s to navlako temeljito, v tako očistočeno stanovanje pa naročite delavski list, ki je vaša edini najboljši glasnik in zagovornik vaših pravic: »Delavsko politiko«!

Cene mesa padle tudi v našem kraju. Tukajšnji krajevni odbor II. rudar. skup. je pokrenil akcijo za pocenitev cen mesa. V ta namen je bil sklican na občini sestanek, na katerega so bili povabljeni vsi gg. mesarji. Le ti pa se tega razgovora niso udeležili, pač pa so poslali dopis, v katerem pravijo, da imajo sicer dovoljenje sreskega načelstva, da se lahko prodaja meso po dosedanjih cenah, pač pa so oni cene že sami popustili. Prodajati pa so ga začeli po znižanih cenah šele od 5. septembra t. l. dalje, dotlej pa so imeli še staro zalogo. Kilogram mesa bo torej stal sedaj Din 8.— (preje 10.— Din). Delavci pozdravljamo ta sklep gg. mesarjev, kajti dosedanja cena je bila z ozirom na razmere le malo previsoka.

Besede in dejanja. Znano je že vsakemu, da si nižji sloji ne bodo mogli izboljšati svojega gmočnega položaja, dokler se ne bo delavno ljudstvo res združilo in se potem skupno borilo proti vsakemu izkoriščanju. Naši meščani seveda imajo tudi radi te besede v svojih ustih, v resnici pa delajo čisto drugače. Tako poznamo tudi tukaj pri nas v bližini steklarne nekega takega veljaka, ki tudi pravi: »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.« V njegovi delavnici pa mora učenec delati tudi po 13 in še več ur na dan, kljub temu, da pozna ta gospod obrtni zakon prav dobro. Zato priporočamo gospodu, katerega se to tiče, da izvaja najvišjo zapoved tudi praktično.

Delavci iz Kemične tovarne se javno zahvaljujejo s. dr. Reismanu za njegovo predavanje in želimo, da se v kratkem zopet vidimo! Družnost.

Za tiskovni fond je nabral s. Oberčkal 70 Din. Iskrena hvala!

Trbovlje

Pobesnel orožnik ubija nedolžne ljudi. V Trbovljah se je dne 9. t. m. odigral nad vse tragičen dogodek. Orožniški podnadnik Gajšek Ludovik, ki se je nahajal na patrolji, je v gostilni ge. Klančnik, p. d. »Pri škrtu« nenadoma pobesnel. Potegnil je revolver in iz njega oddal strela na natakario Pečnikovo ter svojega tovariša Stojanoviča. Oba sta v kratkem času podlegla smrtonosnim strelom. Nato je Gajšek zdivjal na cesto in tu napadal mirne pasante, jih tolkel s praznim revolverjem ter nekatere močno poškodoval. Preganjali je tudi otroke, ki so bežali na vse strani. Šele po polurnem divjanju se je posrečilo orožniški patrolji pobesnela tovariša zvezati in spraviti na varno.

Važno predavanje za rudarje. Ker se baš pri rudarskih podjetjih v dravski banovini najhuje krši zakon o zaščiti delavstva in obrtni zakon, zato se bo vršilo v četrtek, dne 12. septembra t. l. s pričetkom ob 4. uri popoldne v Delavskem domu v Trbovljah predavanje o »Socialni zaščiti delavstva«. Predaval bo s. dr. Reisman, ki bo prispel omenjenega dne že ob pol 1. uri in se bo nahajal v Delavskem domu, kamor lahko pridejo sodruzi na razgovor. Rudarsko javnost v Trbovljah pa opozarjamo na tozadevna povabila, ki jih je izdala rudarska strokovna organizacija, Zveza rudarjev Jugoslavije. Udeležite se predavanja polnoštevno.

V ogledalu

»Demokrati« pa taki! »Slovenec« neprestano besediči o novi demokraciji. Poglejmo! Kdo je izvolil sedanji parlament, ali ne gg. Jevtič in Popovič ter njuni pandurji? »Slovenec« bodri svoje pristaše in obljublja nove volitve, ki jih bo dala sedanja skupščina. Ali je to demokracija? Notranja ureitev države in izdajanje zakonov sploh je v demokratični državi stvar svobodno izvoljene skupščine.

Fram

»Kritik« proletarijata in bivši naročnik predvojnega »Jutra«, o katerem smo že pisali v »D. P.«, se je spet pojavil v naši okolici. Četudi somišljenik ostrih kapitalističnih diktatur, tudi on stremi za čim boljimi eksistenčnimi pogoji ter brani svojo osebnostno svobodo pred »mojstri-diktatorji«. Tudi ves delovni razred — zlasti kmet — se mu zdi neumen: ne zaradi razredne nezavednosti, ampak ker se pusti zavajati za raznih politikih, ker se druži v organizacije. Može se ravna po izreku: »Vsak zase, ko prase«. Zaradi njega razredno gibanje ne bo propadlo. Zavedno delavstvo se tudi v bodoče ne bo oziralo na njegove čenče, temveč bo vedelo, da le v skupnosti, oziroma organizaciji ima moč. In da se našemu »kritiku« ne bo preveč čudno zdelo, zakaj se za delavsko gibanje zanimajo tudi tisti, ki od tega nimajo trenutno vidne koristi, naj mu bo povedano, da čutiti s trpinom je človeško. Ako mu ne moreš pomagati v gmotnem oziru, pomagaj mu z besedo, podpi njegovo zahtevo itd. V ostalem bi se poučil, ko bi čital našega največjega boritelja za narodne in človečanske pravice Ivana Cankarja, da bi drugih ne zavajal s svojo fantazijo, ki ni ne socialna, ne krščanska niti napredna, pač pa nazadnjaška, ter skuša že itak bednemu kmetu vzeti zaupanje v boljšo bodočnost, katere podlaga more biti svobodno izražena ljudska volja. Ima pa tudi neko »prijazno« prirojeno lastnost, da zna o vsem mnogo modrovati, samo o JNS in njenih zaslugh ne zna povedati nič. Razširja tudi povsem novo »teorijo« in takole modruje: »Diktature so v vseh državah, samo v raznih oblikah. Kapitalizem bo držal, dokler se bo dalo, tudi samo z enim prstom, zato je nesmiselno se temu upirati ter tolči z glavlo ob zid. Kdor se hoče zaradi tega baviti s politiko, mora imeti »diplomatične« šole ali pa posebno nadarjenost, ker kar se o politiki piše, ni istina, pač pa nekaj drugega, kar je za malega človeka nerazumljivo. Politika, tudi socialistična, ima drug namen, kakor »proletarec misli«. Delavstvo na stankah nič ne pridobi, če se mu poviša kaka stotinka, pa v času stavke izgubi. Na delavsko časopisje se ni kaj opirati. Če bo kaj preveč zahtevalo, bo ustavljeno.« — Iz tega zgleda se lahko vsak uči, kam privede delavca čitanje meščanskega časopisja. Tak človek postane naravnost zmešan. Ali se dobrohotno smeje kapitalizem taki steničarski »filozofiji«! Ljudje take vrste so napredaj in večji sovražniki delovnega ljudstva kot kapitalisti sami, zato pozor pred njimi! Ljudstvo pa bo že ustvarilo tako politiko, da jo bo čutil i kapitalizem in njegovi hlapci.

Ptuj

Naš esperantski krožek priredi v nedeljo, dne 15. t. m. izlet na Boč. Odhod z vlakom ob 5. uri zjutraj do Polčan in zvečer z vlakom nazaj. Prijazno vabimo somišljenike in prijatelje našega gibanja iz drugih krajev, da se nam priključijo in pohite z nami na planine. Izrabite ugodnost polovične vožnje. Je revido!

Požar v vevski papirnici

V soboto ob eni popoldne je v vevški papirnici nenadoma izbruhnil ognjeni plamen skozi streho iz tovarniškega poslopja. Ogenj je nastal v drugem nadstropju poslopja pri strojih za drobljenje surovin. Pravi vzrok požara bo pa težko ugotoviti. Pogorel je del tovarne in velik del strehe. Sreča je, da je strop iz betona sicer bi bil ogenj prodril v prvo nadstropje ter bi bila nastala ogromna škoda, ki že itak znaša nad pol milijona dinarjev.

Prvi trenutki ognja so bili strahoviti. Takoj so se pa lotili gašenja tovarniški gasilci. Nemudoma so prispeli tudi gasilci okoliških občin ter ljubljansko gasilsko moštvo, da so ogenj po poldrugi uri mučnih naporov omejili, da se ni razširil na sosednje in spodnje prostore, kar bi bilo silno povečalo škodo.

V vevški papirnici je zaposlenih okoli 600 delavcev, ki so pa le deloma zaposleni, kakor v vseh — karteliranih in kontingentiranih industrijah. Uprava tovarne izjavlja, da zaradi požara ne bo reducirala osebja, ker ima rezervne priprave, da se bo obrat nemoteno vršil dalje.

Zgodba treh

V enem razredu nekega bivšega avstrijskega vojaškega zavoda so bili izmed približno 60 gojencev trije Slovani, in sicer dva Slovenca in en Bosanec, ostali mladi vojaški naraščaj pa je bil nemške narodnosti, ali pa se je vsaj k njej prišteval.

Bilo je nekega jesenskega dne popoldne. Vsa uniformirana drobna se je nahajala deloma na vrtu, deloma na igrišču, kjer so eni igrali nogomet, drugi kegljali, zopet tretji telovadili na orodju. V neki učilnici II. letnika pa se je medtem odigravalo tole (kar pa ni bilo za tedanje čase prav nobena redkost in zlasti ne za tisto okolico).

Tik pod katedrom je stal slok, zagorel fant, prvi južnjaški, toda izrecno slovanški tip — gojenec Čučar, Bosanec. Stojel na odru pa rolni nadj njim čokati fante, blede, nezdružne barve, prej male nego srednje postave, gojenec Michelitsch, doma nekje od Maribora, ga boksa, suva in psuje z najlepšimi priimki kot: »Du verdammter windischer Hund, du kroatisches Schwein« itd. To je trajalo že precej časa in kdo ve, kako bi se bila stvar iztekla za uboga Bosanca, če bi ne bil isti čas čisto slučajno vstopil v razred krepak fantič, gojenec Bohinc, doma nekje izpod gorenjskih planin. Hipno je premočil situacijo, zagnal se je proti katedru, ga dosegel z nekaj skoki in že je zgrabil čokatega in psujočega fanta za prsi, ga jel obdelovati s pestmi, ne meče se za to, kam udarci padajo. Eden izmed mnogih udarcev je padel tudi na debel nos čokatega in je seveda tekla »junaška« kri in po kapljicah napajala prašna tla učilnice.

Zakaj piše »Slovenec« proti delavskemu gibanju

»Slovenec« ne pove, da klerikalizem ne mara, da bi delavstvo v politiki ali gospodarstvu ne smelo sodelovati ali celo odločevati. Bog varuj, tega ta list še nikoli ni napisal kot svoje mnenje ali svoje nikolno stališče. Kadar je hotel to povedati, je le citiral papeževe socialne okrožnice, v katerih je navedena cerkvena dogma, da se delavec avtoriteti svojega gospodarja ne sme upirati, to je, zahtevati od njega kot enakovreden človek svoje pravice. Suvereniteta gospodarja je nedotakljiva. Svoje zahteve naj pa delavec naslovi le na socialno čutenost gospodarja. Več je proti božji postavi.

S tem je ugotovljen suženjski položaj delavca, proti kateremu »Slovenec« še nikdar ni nastopil.

Da se klerikalizem temu dejstvu izogne, neprestano napada svobodno delavsko gibanje, ga blati, mu podtika namene, ki jih nima, samo da bi v delavstvu zatrl zaupa-

»Po tem dogodku, ki je prišel docela v pozabljenje, sta se po dolgih letih srečala v nekem podeželskem mestu bivše Spodnje Štajerske čisto slučajno, menda celo na promenadi kot civilista, nekdanja razredna tovariša Michelitsch in Bohinc, tisti, ki se je svojčas tako krepko zavzel za svojega tovariša in rojaka Bosanca Čučarja.

Michelitsch, zapustivši po preobratu vojaško službo, tisti čas brezposeln, ustavi in ogovori svojega bivšega tovariša, ki ga je svojčas pošteno nabunkal, v čisto lepi slovenščini. Ne malo začuden ga Bohinc vprašuje, kako neki je to mogoče, da M. razume in celo govori slovenski jezik, ko pa se je vendar v vojaškem zavodu izdajal in veljal za trdega in hudega Nemca ter zagrizenega sovražnika vsega, kar je le dišalo po slovenstvu? »Ne, ne dragi moj, mu odgovori Michelitsch (v tistem času že Mihelič), jaz sem vendar Slovenec, tu doma, Slovenec dragi moj, vedno bil in ostanem.«

Najprvo silovito začuden, potem ves potrjen in žalosten se je Bohinc s povešeno glavo tih in nem odstranil in pustil nekdanjega tovariša »čokatega« samega.

Bohinc in Mihelič sta danes oba državna uradnika, prvi se prav malo udeležuje na nacionalnem polju, nikjer ga ne opazite na vidnem mestu, pač pa ima čuteče srce za najmanjšega in najrevnejšega svojih revnih bratov, nasprotno pa je čokatec član vseh nacionalističnih društev in globoko zaveden ter to svojo zavednost vedno in povsod krepko povdaja.

Menda je tako prav in mora tako biti!

nje delavstva v svoje lastne organizacije ter jih s tem odtegnil izobraževanju in borbi za socialne pravice.

To je grd boj proti delavstvu. To je farizejski boj, ki ima namen podpreti kapitalistični razred, ki je organiziran po smislu cerkve na temeljih absolutizma na eni strani in podanikov brez pravice na drugi strani. Farizejski je ta boj, ker blati in mami delavstvo s frazami, da prikrije delavstvu svoje lastno načelo.

Mislimo, da je ta protidelavski sadizem, ki ga »Slovenec« goji, zadosten povod, da delavsko gibanje prične tudi proti temu početju reakcije svojo akcijo izobrazbe in objasnjevanja z nasprotniki delavstva. Najbolj značilno je tudi to, da vodi »Slovenec« protidelavsko politiko v »Delavskem glasniku«, ki ima, kakor kaže, napačen naslov. Naslov bi se moral glasil: »Farizejski vestnik izven odgovorne redakcije«.

Slovenski delavci v Sarajevu

Apel DKD »Cankar« v Sarajevu na vso delavsko Slovenijo in vse socialno misleče intelektualce.

Ker je že mnogokrat poročala »Delavska politika« o našem delovanju v Sarajevu, mislimo, da so že mnogi sodrugi zadostno obveščeni o gibanju slovenskih proletarcev v srcu šumovite Bosne. Vseeno pa ne bo odveč, če v glavnih potezih še enkrat ponovimo, kakšen je naš delokrog, kakšni dosežki uspehi in kaj je naš cilj. Delavsko kulturno društvo »Cankar« v Sarajevu je nastalo pred dobrim letom dni iz spontanosti potrebe, da zbere vse množevne slovenske delavce in nameščence, ki se v boju za kruh nahajajo v bosanskem središču in so bili dotlej mrtvi za vsako društveno delo, posebno pa še za splošno delavsko gibanje. Takšno stanje pred ustvarjenjem »Cankarja« je bilo že naravnost sramotno za naš živeli in poštene delavske trpine, ki si sami niso znali poiskati pravega izhoda. Zato torej je bilo ustanovljeno društvo »Cankar«, ki je doslej že mnogo storilo na polju izobrazbe in gojenja Delavske solidarnosti. Danes, po dobrem letu dni je »Cankar« žarišče in zbirališče socialistično mislečega slovenskega delavstva. Čez šestdeset članov in članic je danes že vpisanih v tem našem delavskem društvu v Sarajevu, a njih število še vedno narašča. Društvo, ki si je za svoj vzor vzelo »Svobodo« (žal sedaj razpuščeno), deluje na vsem kulturnem področju za naše delavske trpine. Pevski zbor ima za seboj že več uspešnih koncertov, kakor tudi gostovanje v rudarskem revirju v Kaknju. Kakor pevski odsek, je tudi zelo aktiven dramatični in poleg njega še deluje glasbeni in izletni (sportni) odsek. Poleg odsekov za duševno izobrazbo in kulturni podvig skrbe različna po društvu vpeljana predavanja, kakor tudi še posebno društveni mesečnik »Naša misel«, šapirografiran list. Dosedaj je izšlo 8 števk tega preprostega, a čisto delavskega lista.

Društvo ima tudi precej bogato čitalnico, ki jo (mimogrede povedano) vzdržuje članstvo samo, kakor tudi knjižnico. Besede, kakor jih je lepo povedal nekoč naš Cankar o delavskih knjižnicah: »...njih knjižnica je bogata in knjige niso nerazrezane, temveč doživljajo ves veselje, da so rabljene in posvalkane take knjige, o katerih pravijo narodnjaki, da niso pisane za ljudstvo.« se lahko mirno brez pretiravanja nanašajo na našo knjižnico, samo žal, da je le skrom-

na in ima v posesti le 72 knjig. Te so zdavnaj vse prečitane in zbrane so od nas samih. Društvo, ki se vzdržuje iz lastnih virov (članarina je malenkostna) in vendar ima tolikšno polje dela! Razumljivo je, da ne more samo zadostiti vsem kulturnim potrebam društvenega dela, pa je zato ostala naša knjižnica na mrtvi točki. Društvo »Cankar« je res naročeno na knjige »Cankarjeve družbe« in še neke druge delavske publikacije (kar smatra za svojo dolžnost) in kolikor zmore, žrtvuje tudi samo za knjižnico, a več pri vsej svoji dobri volji ne more storiti. In vendar je vsaka knjižnica ključ do kulture in napredka, kar je društvu »Cankar« le predobro znano.

Zato se danes obračamo na vso delavstvo Slovenije, kakor tudi na vse socialno čuteče intelektualce in pisatelje z javnim apelom, da nam pošljejo knjige! Pri takšnem velikem in vendar koristnem delu nas ni sram prositi, ker vemo, da se bodo našli zavedni ljudje, ki vedo ceniti naše delo. Poiskali bodo vse odvisne knjige (eventualne duplikate), da nam pomagajo v zadregi. Delavstvo, ročno in intelektualno, je že večkrat dokumentiralo svojo veliko zavednost, pa se tudi mi nadejamo, da bo naš apel pravilno ocenilo in razumelo. Prečitana, zaklenjena in zavržena knjiga je večkrat za posameznika zaklenjen zaklad, dočim bo v javni knjižnici neizčrpen vir duševne hrane.

Delavsko kulturno društvo »Cankar« v Sarajevu apelira zato na vse delavstvo Slovenije, da daruje kolikor kdo more knjig. Poštino povrne društvo radevolje.

Zavednim sodrugom in intelektualcem že vnaprej sodružna hvala!

Družnost!

Društveni naslov se glasi: D. K. D. »Cankar«, Delavski dom, Sarajevo.

KUPUJMO DOMAČE BLAGO! Običajni predmeti pri Gogali na Jesenicah so delo domačega delavca, zatorej je izdelava tudi trpežna, blago dobro, cene zmerno in izbira vseh oblačil za deklice, dečke, dame in gospode vedno velika. Priporočata se krojaštvo in trgovina Ivan Gogala na Jesenicah.

Kdaj bodo volitve v Angliji?

Kakor poroča »Daily Telegraph« bodo splošne volitve v angleški parlament najbrže meseca januarja 1936. Stari Lloyd George priporoča za ta primer volilne karte, to je, združitev reakcionarnih intelektualnih elementov, da se uveljavijo pri volitvah. Lloyd Georgejeva akcija pa ne more imeti posebnega uspeha. Pričakovati je, da se bo bodoča volilna borba vršila v glavnem med konservativnimi angleškimi kapitalisti ter angleško delavsko stranko, ki ima najlepše izgleda, da se nje politični vpliv ogromno poveča, kakor so pokazale v zadnjem času se vršee dopolnilne volitve v parlament.

Razno

Glavna skupščina Jadranske Straz se je te dni vršila v Ljubljani ob velikih prireditvah in razstavi na jesenskem velesejmu.

Število beguncev iz Nemčije. Ernest Toller navaja v angleški reviji število beguncev iz Nemčije. Ceni, da je bežalo iz Nemčije 60.000 do 65.000 Židov, 5000—6000 socialnih demokratov, 6000—8000 komunistov, 2000 pacifistov in demokratov, 1000 katolikov, 2000 drugih oseb. V tem številu niso všteti posaarski begunci (do 40.000). Begunci so se naselili v Palestini, Zedinjenih državah, južni Ameriki, južni Afriki in ostalek po drugih deželah. Na Čehoslovaskem je 1500 nemških emigrantov. Tam izdajajo socialni demokrati svoj »Vorwärts«, avstrijski begunci pa v Brnu »Arbeiter-Zeitung«. Oba lista sta tednika.

Mednarodni kazenskopравни kongres v Berlinu. Te dni se je vršil tak kongres v Berlinu. Kongresa se je udeležila tudi hči švedskega državnika socialista Brantinga. O tem kongresu je izjavila Brantingova hči, da ga je Nemčija zlorabila v svojo propagando. Po govoru dr. Goebbelsa je namreč Brantingova hotela tudi govoriti, toda rekli so ji, da to nasprotuje tradiciji, če bi kdo govoril proti vladnemu delegatu. S to argumentacijo so ji zabranili besedo. Iz tega je pa tudi razvidno, kakšen pomen je kongres imel.

Papež o vojni nevarnosti. Papež je v nekem nagovoru omenil vojno nevarnost, češ, da moramo moliti za mir. Kljub opravičenim zahtevam Italije, naj bi se spor uredil sporazumno, ne pa z vojno. — Seveda, spor se lahko takoj poravnava, če Abesinija sprejme zahteve Italije.

Kaj pa to pomeni? Na proteste Zedinjenih držav in drugih držav, da tretja internacionala razvija agitacijo po raznih državah proti njih vladam, za kar je odgovorna sovjetska vlada, trdi ruska vlada, da nima s tretjo internacionalo ničesar skupnega ter da bo ta premestila svoj sedež v drugo evropsko državo.

Dinamit. V rudarskem revirju Villa de la Paz v Mehiki je radi kratkega spoja eksplodirala velika zaloga dinamita. Daleč naokrog so se zrušile vse hiše. Dosedaj so potegnili izpod ruševin 25 mrtvih in 16 težko ranjenih.

Osem novih cerkva v Zagrebu bo veljalo okoli 45 milijonov dinarjev. Če bi se ta znesek porabil za kruh, bi vsak Ljubljančan dobil 13 mesecev na dan nekaj nad pol kilograma kruha.

Kako je mladi Rockefeller ogoljufal državo. V Zedinjenih državah so po novem zakonu obdavčeni tudi industrijski papirji bolj kakor prej. Zato je Rockefeller prodal delnice petrolejske družbe za 77 milijonov dolarjev ter vse denar razdelil v dobrodelne namene in za umetnost, kar ni obvezano davščini. Država je izgubila s tem na taksah in davku 32 milijonov dolarjev. Tudi stari Rockefeller je znan mecen. Iz dogodka pa odseva, da je Rockefeller nasprotnik socialnega zavarovanja, ker so bili davki zvišani tudi v ta namen.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon šte. 2324.